

PÅ VÄG MOT MODERAT HEGEMONI?

MATS SVEGFORS

Det vanligast förekommande moderata ordet under 80-talet var "måste". Den moderata politiken handlade om att veta bäst. Därför är skriften Land för hoppfulla intressant. Tonen och språket hos 90-talets moderater är ett annat, vilket faktiskt kan bana vägen för en långsiktig moderat dominans av politiken.

Man åker över järnvägsviadukten västerut från Köping. På höger hand ligger Volvos anläggningar. De upptar en betydande del av den lilla stadens västra och norra ytterområden. Tillverkningen av växellådor för personbilarna och framaxlar för lastvagnarna sysselsätter mer än 2.000 personer. Det är mycket på en ort med något mer än 18.000 invånare totalt. Volvo svarar uppskattningsvis – direkt och indirekt – för försörjningen av ca en tredjedel av dem som bor i Köping.

Det finns ingen naturlag som säger att Volvo skall finnas kvar i Köping. För ett och ett halvt decennium sedan var Volvos personbilstillverkning på väg att säljas ut till normmännen.

MATS SVEGFORS är Svenska Dagbladets chefredaktör.

Några år senare skulle Renault köpa hela Volvo. Ingenting hade nödvändigtvis givit omedelbara effekter för Volvos komponenttillverkning i Köping. Men det visar internationaliseringens kraft. Och ett norsk- eller franskt Volvo hade med mindre självklarhet värvat Volvos traditioner i Köping än vad det svenskägda Volvo gör.

Risk för misslyckanden

Och viktigast: köpingsborna ser genom sina grannar en mil bort i Arboga att svenskt ägande inte är någon garanti för att Volvo fortsätter att driva verksamhet.

Förutsättningen för att Volvo som företag skall överleva är att samtliga dess delverksamheter drivs med ekonomi och kvalitet på internationell toppnivå.

Klarar inte Volvo kostnadsläget – till följd av skattebelastning eller för snabba löneökningar – är det adjö till 2.000 jobb i Köping. Misslyckas ledningen – vad nu ledningen i detta

sammanhang är – med ett par modellutvecklingsbeslut är det också adjö till ett stort antal jobb Köping.

Och visst är risken stor för misslyckanden. Eller kanske snarare: förr eller senare kommer de. Sådant är företagandets imperativ.

Volvo har varit förhållandevis ensam som volymtillverkare av stationsvagnar i den större mellanklassen. Volvos personvagnar har på den helt avgörande amerikanska marknaden därtill haft en tämligen speciell image som en säker kvalitetsbil i ett attraktivt prisläge. När yupprien har köpt en BMW har hans jämnåriga, som tog examen från college samtidigt men blev universitetslärare istället för advokat, köpt en Volvo. Inte så äventyrligt, men mer politiskt och socialt korrekt.

Båda sakerna ändras nu. Andra tillverkare har upptäckt att Volvo kunnat tjäna pengar tämligen ostört på bl a sina stationsvagnar. Konkurrensen kommer därmed att förändras. Volvo å sin sida söker sig in på lyxbilsmark-

naden där konkurrensen är hård.

För mig är detta själva utgångspunkten för svensk politik. Politiken är viktig. Genom den bestäms skatter, arbetsmarknadsregler och mycket annat. Politiken kan ha alldeles avgörande betydelse för vad som händer i Sverige. Men mycket ligger utanför politikens räckvidd. Och hela tiden förändras förutsättningarna.

Det är en synnerligen sympatisk programskrift – *Land för hoppfulla* – som en moderat arbetsgrupp under Per Unckels ledning har skrivit. Den handlar i mycket stor utsträckning just om framtidens föränderlighet istället för om nuets oföränderlighet. Den rör sig med ett helt annat perspektiv än det som dominerar socialdemokratisk politik.

Den enda vägens moderater

Men programskriften skiljer inte bara 90-talets moderater från 90-talets socialdemokrater. Den skiljer också – mycket påtagligt och mycket positivt – 90-talets moderater från 80-talets moderater. Det vanligast förekommande moderata ordet under 80-talet var "måste". Den verklighet där den enda vägens moderater rörde sig inrymde inga handlingsalternativ. Det fanns bara en sak att göra. Paradoxalt nog handlade inte politiken om politiska värderingar och gruppintressen. För 80-talets moderater handlade politiken om att veta bäst.

I *Land för hoppfulla* finns få måsten. I skriften finns också, vilket även det skiljer den från den deterministiska

80-talsmoderatismen, synnerligen få socialdemokrater.

Men jag är likväl inte riktigt säker på vad programskriften har för svar på frågan hur man skall se på den situation som inträffar om Volvo som företag kör av vägen och totalkvaddar. Säg att den strategiförändring, som Volvo nu genomför i USA och som innebär att en stor del av försäljningsresurserna läggs om för att sälja den nya lyxbilen, misslyckas. Säg att detta följs av ytterligare ett strategiskt felbeslut och att Volvos personvagnar därmed är borta från scenen.

Det är inte korrekt att säga att Per Unckel, Ulf Kristersson (sekreterare i programgruppen) och gruppen i övrigt saknar resonemang som har bäring på den situationen. Den grundläggande inriktningen mot ökat rörelseutrymme och förbättrade utvecklingsförutsättningar för enskild verksamhet har självfallet just betydelse för vad som skulle kunna hända i Köping efter Volvo och för vad som skulle ha kunnat ha hänt i Norrköping och Arboga idag.

Men räcker det? Är inte den nu pågående internationaliseringens, möjliga och sannolika, verkningar så genomgripande att vi måste tvinga oss till ett mer genomgripande ifrågasättande av stora delar av den politik som vi har drivit under de senaste decennierna?

Och, om jag skulle föra denna fråga vidare till en uttryckligen kritisk synpunkt på programskriften: Utgångspunkten borde snarare vara materialistisk än ideologisk. Med det

menar jag att moderaterna borde teckna sin framtidsbild när det framförallt gäller ekonomin. Vilken ekonomisk situation är det som Sverige, vi svenskar och de svenska företagen skall verka i. Vilka hot och vilka möjligheter skall hanteras respektive utnyttjas.

Europeisk strukturomvandling

Redan för ett par år sedan tecknade Percy Barnevik bilden av en tämligen nära förestående europeisk strukturomvandling. Till följd av den europeiska integrationen och den radikala liberaliseringen av världshandeln i stort kommer sannolikt den strukturomvandling att ske på europeisk nivå som redan har skett i USA och Japan. I bransch efter bransch slogs företag ut. Kvar blev några stycken mycket stora koncerner.

Under den kommande perioden sker detta på den europeiska marknaden. Samtidigt försvinner enklare tillverkning från höglöneländerna i Västeuropa till östra Europa och till Asien.

Vad skall vi i Sverige försörja oss på då?

Moderaterna är upptagna av frågor som denna. Skatte- och utbildningspolitik har utformats just för att öppna för det "skapande Sverige".

Men resonemanget börjar mer i politiken än i samhället. Till och med det antipolitiska moderata partiet riskerar att se samhället från politikens utgångspunkt istället för att se politiken från samhällets utgångspunkter.

Jag skall villigt medge att detta mitt

påstående mera handlar om de perspektiv som anläggs och om det språk som brukas i den moderata skriften än om det som faktiskt sägs.

Likväl räcker det för att jag, som har rört mig från politikens till företagens värld, ändå känner visst främlingskap inför en skrift som jag i sak och till attityd tycker är utomordentligt tilltalande.

Och möjligen är det så att just här finns nyckeln till det som moderaterna, inte minst genom Per Unckels arbetsgrupp, vill åstadkomma, dvs att erövra hegemonin i svensk politik. Under mer än ett halvt sekel har socialdemokraterna dominerat politiken i Sverige. Moderaterna utmanar nu på allvar socialdemokraterna om denna dominerande position.

Ofta formuleras strategiska resonemang av detta slag i termer av väljargrupper. Men ytterst handlar det nog inte om valsociologi utan om politik. Det parti som formulerar den riktiga verklighetsbilden och sedan ger sig i kast med dess komplikationer kommer att dominera politiken.

Moderat hegemoni

I det ögonblick människor på allvar inser att moderaterna till sina erfarenheter, sina referenser och därmed till sin politik finns ute i samhället och inte inne i politiken har nog det avgörande steget tagits mot erövrandet av hegemonin i svensk politik.

Det skall inte alls uteslutas att moderaterna faktiskt är mäktiga att göra just detta. De har god hjälp av social-

demokratins relativa försvagning, dvs av det faktum att socialdemokraterna under Göran Persson blir alltmer politiskt artificiella. Och än bättre hjälp har de av det faktum att den verklighet det alltmer handlar om är produktionens och inte fördelningens. Socialdemokratin var en gång produktionens parti men är det inte längre. Ingen tror att Göran Persson vet ett dugg om hur jobb skapas i privata företag. Alla vet att han därvidlag inte gör annat än pratar. Moderaterna har en helt annan politisk förankring än socialdemokraterna när det gäller företagande och privat verksamhet. Det vore bra om det kom till än klarare uttryck än vad det gör i den moderata framtidskriften *Land för hoppfulla*.

ORD

Understödstagaranda

Understödstagarandan diskuteras på 50-talet. Högern var rädd att om man gav folk pengar för ingenting så skulle mottagarna av understöd bli ... bidragsberoende liksom. Det var ingen orimlig tanke, men den avvisades med så mycket bröstoner av avsky att själva ordet än idag är inflammerat. Tänk att misstro människor så! Nej, här var unga käckas viljor, kläm och raska tag, och ingen skulle någonsin ta för sig av förmåner och gratispengar om de så växte på träd.

Hur det nu än är med nedrigheten i ifrågasättandet så har socialstaten börjat granska oss med en

ny skepsis när vi kommer och vill ha.

Så sent som för fem år sedan kunde folk få livränta mest på egna utsagor om ryggbesvär. Arbetssskadeförsäkringen förutsatte nämligen skadliga faktorer i allt arbete. Fick en person problem så berodde det på arbetet.

I början av 50-talet var det bara 850 personer i hela Sverige som fick förtidspension på grund av ryggen. Trettio år senare var siffran uppe i 51.000. Och i en prognos gjorde socialstyrelsen härom året ett antagande om 136.000 förtidspensionärer på grund av ländryggsbesvär år 2000.

Sverige hade gått och fått vär-

dens sämsta ryggar. Antingen hade vi degenererats hux flux, eller också fanns det någonting som lockade fram besvären.

År 1993 skärptes lagen. Bara rent medicinska skäl skulle ge förtidspension, inte subjektivt upplevda problem. Och tro det eller ej, men folk blev omedelbart konstitutionellt starkare igen. En mirakulös förbättring av ryggar inträffade. Man skulle kunna tro att den nya oviljan att köpa alla dåliga ryggar spelade in. Om vi inte hade fått oss ipräntat en gång för alla att understödstagarandan var förtal och inget annat.

Helena Rivière